

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ СПІВПРАЦІ БАНКІВ І СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

П. К. БЕЧКО, кандидат економічних наук

С. А. ВЛАСЮК, кандидат економічних наук

О. О. ТРУШЕВСЬКИЙ, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (доктор філософії)

О. Р. ЯСІНСЬКИЙ, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (доктор філософії)

Уманський національний університет

У статті акцентовано увагу на глобалізаційні процеси, які відбуваються у світовій економіці і є визначальними чинниками, що впливають на трансформацію фінансових відносин. Одним з домінуючих світових напрямів є взаємне вдосконалення банківського та страхового ринків, забезпечуючи поєднання їхніх послуг з метою ефективної реалізації банківських і страхових продуктів. У зарубіжних країнах дана концепція щодо співпраці банків і страхових компаній отримала практичну реалізацію в умовах зрілого та стабільного фінансового ринку. Світовий досвід співпраці банків і страхових компаній варто адаптувати у вітчизняну практику.

Ключові слова: банк, страхова компанія, інтеграція, глобалізація, фінансовий ринок, фінансові установи, страховий нагляд

Постановка проблеми. Світова фінансова практика щодо зарубіжного досвіду розвитку співпраці банків і страхових компаній в умовах глобалізації фінансових ринків свідчить про те, що поєднання банківської і страхової діяльності одною установою дає можливість отримати переваги управління капіталом, залученими ресурсами, та клієнтською базою. За сучасних умов таке об'єднання є базовим для створення сучасних форм співпраці банків і страхових компаній та розвитку процесів злиття і поглинання в банківському та страховому секторах економіки.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. В частині даної тематики демонструється значна увага науковців щодо проблеми розвитку співпраці світових банків і страхових компаній в умовах глобалізації фінансових ринків. Варто виокремити праці як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників щодо вирішення цієї проблеми. Розвиток співпраці банків і страхових розкритий в наукових працях вітчизняних дослідників, зокрема Олексина А. [1], Клапків Л., Клапкова Ю., Свірського В. [2], Пікус Р., Олійник Г. [3], Лилик О. [4] та ін. Як комплексний продукт банківської екосистеми розглянуто в праці Охрименко І., Шуляка Д. та Литвиненка Є. [5]. Зарубіжному досвіду розвитку співпраці банків і страхових компаній в умовах глобалізації фінансових ринків присвячені праці

Тринчук В. В. та Кучеренко В. В. [6], Дж. Камминса [7], С. Стайкураса [8], Р. Воутилайнена [9] та ін. В цілому проведені дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців свідчить, що розвиток співпраці світових банків і страхових компаній в умовах глобалізації фінансових ринків має великий потенціал.

Мета роботи – проаналізувати зарубіжний досвід взаємодії страхових компаній і банківських установ в умовах глобалізації фінансових ринків, виявити основні моделі їх співпраці, а також визначити можливості використання цього досвіду для підвищення ефективності фінансового сектора в Україні.

Методика дослідження. У процесі дослідження застосовано такі загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз і синтез – для визначення сутності співпраці між страховими компаніями та банками; порівняльний аналіз – для вивчення зарубіжного досвіду та моделей банкострахування. За допомогою методів логічного узагальнення, наукової абстракції, а також системно-структурного аналізу виокремлено моделі організації співпраці страхових компаній і банківських установ у зарубіжних країнах та розглянуто їх трансформацію в умовах глобалізації фінансових ринків.

Результати дослідження. Дослідження сучасних тенденцій і стану світового фінансового сектору економіки свідчить про трансформацію фінансових відносин під впливом глобалізаційних та інтеграційних процесів. Аналіз науково-теоретичних результатів дослідження щодо періодизації розвитку інтеграційних процесів між банками та страховими компаніями дає можливість виокремити основні етапи розвитку співпраці страхових компаній і банківських установ як форми банківсько-страхової інтеграції у розвинених країнах світу (табл. 1). Першим етапом розвитку співпраці банків і страхових компаній є період інтеграційної взаємодії між банками та страховими компаніями, який тривав впродовж 1967–1985 рр. у країнах Західної Європи [6], Варто зазначити, що у той час, коли європейські банки та страхові компанії вже почали документально засвідчувати спільну діяльність через агентські угоди щодо співпраці банків і страхових компаній, взаємодія вітчизняних фінансових посередників обмежувалася здійсненням страхування кредитних ризиків банків.

Аналіз зарубіжного досвіду [7, 8, 10] дав змогу визначити історичні етапи розвитку співпраці банків і страхових компаній в країнах ЄС і США. У 1985 р. британськими і французькими страховими компаніями сформовані перші стратегічні альянси з банками: британська страхова компанія Standard Life інвестувала в Bank of Scotland, а французька GAN придбала Credit Industriel et Commercial. Крім того, 1980 р. у Франції Banque Nationale de Paris Paribas створив власну страхову компанію Natio Vie. Дана форма банківської страхової інтеграції виправдала себе, свідченням якої є ефективність діяльності групи Paribas, яка і за сучасних умов займає домінуючі позиції у Франції.

У країнах Західної Європи упродовж 1986–1995 рр. відбувається прискорений розвиток співпраці банків і страхових компаній. У Франції доходи банків від продажу товарів зі страхування життя зросли в 7 разів, або на 23 % щорічно. Етап прискореного розвитку співпраці банків і страхових компаній тривав впродовж 1996–2007 рр. у країнах Західної Європи [8].

Табл. 1. Історичні етапи розвитку співпраці банків і страхових компаній в країнах ЄС і США

Етап	Період	Характеристика
Формування	1967–1985 рр.	– основою співпраці банків і страхових компаній став перший продаж страхового продукту TSB-Life (1967 р.) у Великій Британії банком TSB; – період реформування фінансового сектору Західної Європи шляхом злиття та поглинання; – інтеграційні процеси були започатковані банками, які почали здійснювати посередницьку діяльність у сфері продажу страхування життя; – створення перших банківсько-страхових стратегічних альянсів у Великій Британії та Франції (1985р.)
Становлення	1986–1995 рр.	– у США спостерігалось інтенсивне зростання процесів злиття та поглинання у фінансовому секторі; – у країнах Західної Європи відбувся динамічний розвиток співпраці між банками та страховими компаніями, що забезпечив до чверті банківських прибутків; – інтеграція відбувається у двосторонньому форматі: ініціативу в її реалізації виявляють як банківські, так і страхові установи
Прискорений розвиток	1996–2007 рр.	– зростаючий вплив фінансових конгломератів на функціонування фінансового ринку; – посилення значущості питань регуляторного нагляду за діяльністю фінансових груп; – відбувається структурна трансформація фінансового сектора економіки, що супроводжується зближенням його складових у країнах Західної Європи, США та Японії; – фіксується зростання кількості угод зі злиття та поглинання у фінансовій сфері
Концентрація	2008–2015 рр.	– збільшення рівня концентрації банківського і страхового капіталу; – активізація вільного руху капіталу та стрімке зростання транскордонної мобільності фінансових ресурсів; – формування фінансових об'єднань у вигляді холдингів і конгломератів, що забезпечують комплексне надання інтегрованих фінансових послуг.

Примітка. Згруповано авторами з використанням джерел [7, 8, 10]

У цей період зросла роль фінансових конгломератів у світі як найвищої форми банківсько-страхової інтеграції, що підтверджується зростанням науково-практичного інтересу міжнародних органів регулювання до проблеми нагляду за діяльністю консолідованих фінансових структур. Так, у 1993–1996 рр. Базельський комітет з банківського нагляду у співпраці з Міжнародною комісією з цінних паперів та Міжнародною асоціацією органів страхового нагляду провів дослідження щодо особливостей нагляду за фінансовими групами, в межах якого фінансовий конгломерат офіційно був визнаний як «група організацій під загальним контролем», основною діяльністю якої є надання суттєвого обсягу послуг. Варто відзначити, що на даному етапі вартість процесів злиття та поглинання у фінансовій сфері в розрізі окремих регіонів світу істотно різнилася. Наприклад, обсяг угод у грошовому виразі в межах економічно розвинених країн (Австралії, Канади, Японії, Нової Зеландії, США, країн Західної Європи) збільшився з 459,5 млрд дол. США 2001 р. до 778,5 млрд дол. 2007 р., тоді як у розрізі менш розвинених країн цей показник збільшився з 42,5 млрд дол. 2001 р. до 124,1 млрд дол. 2007 р. [7, 8, 10].

Останній етап у розвитку співпраці банків і страхових компаній характеризується підвищенням рівня концентрації банківського та страхового капіталів. На цьому етапі в межах банківсько-страхової інтеграції використання банками Західної Європи концепції співпраці банків і страхових компаній досягло свого піку. За даними Європейської федерації зі страхування та перестрахування (The European insurance and reinsurance federation), за 2008–2014 рр. найефективніше концепція співпраці банків і страхових компаній функціонувала на фінансовому ринку Франції, де частка продажів страхових продуктів через банківську мережу відділень та філій досягла понад 60 % [11].

Рівень розвитку співпраці банків і страхових компаній в окремих країнах та географічних регіонах обумовлений наступними чинниками:

- існуючими історичними традиціями організації фінансових відносин;
- національними законодавчими обмеженнями;
- новими умовами функціонування банків та страхових компаній у зовнішньому релевантному середовищі.

Сучасними центрами співпраці банків і страхових компаній розвинених країн є країни Західної Європи (Франція, Німеччина, Великобританія, Іспанія, Італія) та окремих країн Азії (Японія, Сінгапур, Гонконг, Таїланд, Малайзія).

Останнє десятиліття ознаменувалося стрімким поширенням моделей співпраці банків і страхових компаній у Південній Америці, Східній Азії, країнах Центральної та Східної Європи, Південній Африці. Аналіз науково-методичних підходів до виокремлення моделей організації співпраці банків і страхових компаній дає змогу стверджувати, що загальноновизнаного підходу до визначення їх кількості та єдиного сутнісного змісту кожної окремої моделі як у вітчизняній, так і в зарубіжній економічній літературі не існує.

В аналітичних дослідженнях окремих учених розглядаються латиноамериканська, центральноєвропейська, південноафриканська, східноєвропейська моделі, які за результатами проведеного дослідження є сумнівними. Варто припустити, що це не «моделі» нових регіональних

(національних) ринків співпраці банків і страхових компаній. Враховуючи існуючу науково-економічну термінологію, розглядати моделі організації співпраці банків і страхових компаній варто через призму теоретичних конструкцій, що відображають специфічні характеристики складних об'єктів – соціально-економічних систем, явищ, процесів що склалися внаслідок дії довгострокових, суттєвих чинників.

Результати проведеного дослідження свідчать, що модель організації співпраці банків і страхових компаній характеризує сукупність однорідних характеристик, його організації відповідно до певних параметрів, що притаманні певній країні чи географічному регіону. В геоекономічному аспекті ключовими моделями є: європейська (континентальна), північноамериканська та азіатсько-океанічна. В той же час, окремими країнами використовують або європейську модель (поширюється в країнах Центральної та Східної Європи), або північноамериканську (застосовується країнами Північної та Латинської Америки, Австралії). В окремих країнах Південної Африки (особливо в Південно-Африканській Республіці), починаючи з 2000 р., впровадження концепції співпраці банків і страхових компаній супроводжувалося активним використанням основних параметрів як європейської, так і північноамериканської моделей.

Досліджуючи практичний досвід організації співпраці банків і страхових компаній, варто зазначити, що на етапі виокремлення аналізованих моделей є умовним. З огляду на це, відбувається поступова трансформація однієї моделі в іншу, об'єднання ознак декількох моделей в одну змішану. Цей процес зумовлений існуючими глобалізаційними та інтеграційними процесами у світовій фінансовій системі, які створюють умови для конвергенції діяльності банків та страхових компаній майже у всіх географічних регіонах. Натомість поступе формування нової конвергентної моделей розвитку фінансового ринку спостерігається в процесі зміни моделей організації співпраці банків і страхових компаній. Дослідження характерних ознак трьох класичних моделей організації співпраці банків і страхових компаній потребує розгляду основних їх параметрів. Так, в аналітичному дослідженні видання Sigma розглядається декілька параметрів, в основі яких закладено формування європейської, північноамериканської та азіатсько-океанічної моделей. До них відносяться:

- місце реалізації загальних фінансових продуктів;
- рівень інтегрованості та технологічної складності фінансових продуктів;
- ступінь відкритості інформації щодо клієнтської бази банку;
- постачальник фінансових продуктів;
- форма банківсько-страхової взаємодії (тип власності, стратегія управління).

Цей перелік не є вичерпним і потребує суттєвого доповнення. Систематизація існуючих науково-теоретичних та практичних підходів щодо формування параметрів регіональних моделей організації співпраці банків і страхових компаній дає змогу удосконалити вже існуючий комплекс параметрів (табл. 2).

Табл. 2. Критерії класифікації моделей організації співпраці банків і страхових компаній

Параметр	Характеристика
Тип державного регулювання співпраці банків і страхових компаній	– жорстке державне регулювання; – лібералізований тип державного регулювання
Тип ринку та потенціал співпраці банків і страхових компаній	– розвинений, зрілий (mature market) – не відбувається різка зміна тенденцій, ринок насичений; – ринок, що розвивається (developing market) – перспективний; – слабо розвинений (emerging market) – ринок, що формується; – нерозвинений ринок співпраці банків і страхових компаній
Місце реалізації загальних фінансових продуктів (Point of sales)	– страхові агенти, перебувають у відділеннях банку; – банк, що діє як ліцензований (акредитований) брокер; – банківські працівники, які виступають у ролі професійних страхових агентів; – змішані канали
Рівень інтегрованості та технологічної складності фінансових продуктів	– консультативні послуги, максимально наближені до потреб клієнтів (advice-intensive product tailored to customer needs); – високо інтегровані фінансові продукти, пристосовані до життєвих циклів/ключових подій клієнтів
Відкритість клієнтської бази банку	– обмежене використання клієнтської бази банку із боку страховика; – загальне використання клієнтської бази банківської установи
Постачальник фінансових продуктів	– комплексні фінансові продукти розробляються спільною компанією (bancassurer); – банк відповідає виключно за реалізацію продуктів
Стратегія управління	– здійснюється страховиком; – реалізується дочірніми страховими компаніями банку; – аутсорсинг
Тип власності (форма взаємодії)	– спільне підприємство; – дочірні підприємства; – незалежна діяльність (independent operation)
Рівень розвитку ринку співпраці банків і страхових компаній	– високий – частка співпраці банків і страхових компаній у загальному обсязі премій страхування життя країни становить понад 60 %; – середній – відповідно 40–60 %; – низький – менше 40 %; – практично відсутній – менше 10 %
Інноваційний досвід та рішення	– учасники банківської страхової інтеграції є генераторами ідей; – банки і страхувальники користуються існуючим досвідом
Форма і вид банківсько-страхової інтеграції в залежності від її рівня	– високий – співпраці банків і страхових компаній представлене фінансовими конгломератами, холдинговими компаніями, спільними підприємствами, дочірніми компаніями; – середній – рівень співпраці банків і страхових компаній представлене стратегічними союзами; – найнижчий – найбільш поширеними формами є агентські (дистриб'юторські) угоди

Примітка. Узагальнено авторами з використанням джерел [9]

Результат проведеного дослідження дав змогу наведений перелік класифікації моделей організації співпраці банків і страхових компаній установ доповнити наступними параметрами:

- рівень розвитку та потенціал ринку співпраці банків і страхових компаній;
- інноваційний досвід та рішення;
- форма та вид банківсько-страхової інтеграції залежно від її рівня.

З огляду на такі доповнення це змогу більш повно враховувати специфічні особливості, властиві європейській, північноамериканській та азіатсько-океанічній моделям.

Залежно від комбінації параметрів певної групи формалізується окрема модель організації співпраці банків і страхових компаній: європейська, північноамериканська чи азіатсько-океанічна. Варто зазначити, що з часом відбувається як кількісна, так і якісна зміна зазначених параметрів, що пов'язано передусім з динамічністю розвитку банківсько-страхових інтеграційних процесів. На перспективу виокремлення моделей організації співпраці банків і страхових компаній може базуватися також на інших параметрах. Порівняльний аналіз відмінностей, виокремлених згідно з комплексом ключових параметрів, систематизовано у (табл. 3).

Табл. 3. Порівняльна характеристика моделей організації співпраці банків і страхових компаній

Показник	Європейська модель (Франція, Німеччина, Італія, Іспанія, Бельгія)	Північноамериканська модель (США, Канада, Австралія)	Азіатсько-океанічна модель (Японія, Китай, Таїланд, Індонезія, Австралія, Сінгапур, Індія, Малайзія)
Тип регулювання банківсько- страхової взаємодії	Лібералізоване державне регулювання (існують податкові пільги щодо сплачених премій зі страхування життя, однак є податкове навантаження на розмір банківської маржі:	Північна Америка – перехід від жорсткого регулювання до лібералізації; Латинська Америка – фінансова лібералізація	Перехід від лібералізованого до жорсткого регулювання вимог законодавчої бази, спільних фінансових продуктів та ін.
Рівень розвитку співпраці	Високий рівень: Західноєвропейський та Північноєвропейський регіони; Низький рівень: Центральний і Східно- європейський регіони	Північна Америка – низький рівень; Латинська Америка – середній рівень.	Низький рівень
Тип та потенціал зростання ринку	Західноєвропейський і Північноєвропейський регіони: зрілий ринок; Центральний і Східно- європейський регіони – слаборозвинений, за суттєвого потенціалу	Ринок, що розвивається.	Ринок, що розвивається. Високий потенціал зростання, особливо у Китаї, Таїланді, Індії

Форма та вид банківсько-страхової інтеграції в залежності від її рівня.	Високий рівень: банківсько-страхова інтеграція представлена фінансовими конгломератами, холдинговими компаніями, спільними підприємствами, дочірніми компаніями.	Низький рівень – найпоширенішими формами банківсько-страхової інтеграції є співпраця банків і страхових компаній та агентські (дистриб'юторські) угоди	Середній рівень – банківсько-страхова інтеграція представлена стратегічними альянсами та спільними компаніями (тимчасової дії)
Асортимент послуг співпраці банків і страхових компаній	Центральний та Східноєвропейський регіони: іпотечне страхування, страхування життя позичальників (перехресний продаж банківських кредитних продуктів та ризикового страхування життя)	Середньострокові та довгострокові інвестиційні продукти, що користуються пільговим податковим режимом. Страхові продукти зі страхування життя повністю інтегровані до асортименту ощадних та інвестиційних продуктів банку.	Переважно пакетні продукти: страхування життя у поєднанні з банківськими послугами – управління депозитами
Система збуту	До 2000 р. – змішані канали дистрибуції, з 2001 р. – банківські відділення	Здебільшого основним каналом збуту є співробітники банків та банківська мережа філій	Починаючи з 2007 р. основним каналом збуту є відділення банків.
Основні гравці.	Вітчизняні та іноземні банки та страхові компанії	Переважно американські банки та страховики	Іноземні компанії відіграють вирішальну роль
Інноваційний досвід та рішення	Генератори нових ідей щодо послуг	Використання існуючого досвіду організації співпраці банків і страхових компаній (європейського)	Переважно запозичують досвід, самостійно здійснюють розробки
Ступінь відкритості інформації щодо клієнтської бази банку	Західноєвропейський регіон – вищий за середній рівень відкритості інформації щодо клієнтів. У країнах Східної і Центральної Європи це питання законодавчо не врегульовано	Існує заборона на обмін клієнтською інформацією між банками та страховиками (особливо у Бразилії, Чилі, Канаді)	Заборонено страховим компаніям та іншим небанківським установам використовувати клієнтську базу даних
Тип ринку співпраці банків і страхових компаній банківських установ	Розвинений, зрілий (mature market), насичений	Ринок що розвивається (emerging market), відбувається формування ринку	Ринок, що розвивається (developing market), є досить перспективним

Примітка. Розроблено авторами з використанням джерел [12, 13]

Наведені дані (табл. 3) дають змогу стверджувати, що існують винятки, коли організація співпраці банків і страхових компаній в різних країнах одного географічного регіону може бути побудована на принципах абсолютно різних моделей або навпаки об'єднувати ключові параметри всіх трьох моделей. Зокрема, організація співпраці банків і страхових компаній у Великій Британії побудована в основному на принципах європейської моделі, хоча розвиток фінансового ринку в цілому відбувається відповідно до фондової, а не банкоцентричної моделі. З огляду на це, у зв'язку характерними є домінуючі канали збуту банківсько-страхових продуктів, представлених брокерами та незалежними фінансовими консультантами (Independent Financial Adviser, IFA). Це, з одного боку, обумовлено тим, що фінансовий ринок Великобританії з початку 1990-х років характеризується високим рівнем розвитку інфраструктури фінансових посередників, складною організацією, високою конкурентоспроможністю, порівняно з іншими регіональними ринками фінансових послуг. З іншого боку, цей факт пов'язаний з існуванням до початку ХХІ ст. певних законодавчих обмежень, за яких більшість інвестиційних страхових продуктів мали змогу бути реалізованими виключно спеціалізованими фінансовими консультантами, а тому їх частка використання у банківських установах залишається незначною.

Канадський національний фінансовий ринок є розвиненим. З огляду на це, банки не мають права офіційно здійснювати продаж страхових продуктів своїм клієнтам. Лише в 1992 р. у країні набули чинності нормативно-правові акти, які дали можливість банкам вкладати інвестиційні кошти у страхові компанії, що мають значні фінансові ресурси, сучасне інформаційно-технологічне забезпечення, розгалужену мережу філій у світі. Проте банки стали серйозними конкурентами для страхових компаній, оскільки отримали змогу обслуговувати споживачів як банківських, так і страхових продуктів.

Цей факт зумовив появу посиленого контролю над діяльністю фінансових установ. З 2006 р. у Канаді банкам заборонено здійснювати будь-які операції щодо продажу продуктів страхування життя та нелайфового страхування. Розвиток співпраці страхових компаній і банківських установ у країнах Центральної та Східної Європи відбувається з урахуванням принципів європейської моделі. В той же час, з поступовим приходом на даний ринок іноземних банків та страхових компаній зі США, Японії, Китаю, Австралії здійснюється трансформація базових умов організації інтеграційної взаємодії між фінансовими посередниками – дедалі більше враховується північноамериканський та азіатський досвід.

У більшості країн Західної та Північної Європи ринок співпраці страхових компаній і банківських установ є слабозрозвиненим або таким, що розвивається – частка співпраці банківських установ і страхових компаній в загальному обсязі премій зі страхування життя коливається в межах 10–47 %. Лише у Франції аналізований показник протягом останніх чотирьох років перевищував 60 %.

У країнах Південної Європи ринок співпраці страхових компаній і банківських установ є розвиненим. Найбільша частка співпраці страхових компаній і банківських установ у загальному обсязі премій зі страхування життя

має місце у Португалії (74,1 % у 2013 р.), Іспанії (71,4 %); Італії (71,9 %). За даними Європейської федерації зі страхування та перестрахування (The European insurance and reinsurance federation), найбільша частка співпраці страхових компаній і банківських установ у сфері нелайфового (non-life) страхування має місце у Португалії (15,3 %), Франції (12 %) та Іспанії (10,2 %) [11].

Таким чином, співпраця страхових компаній і банківських установ в розвинених європейських країнах переважно спрямована на об'єднання банківських послуг зі страхування життя.

Споживачі зазвичай не асоціюють банки з продажами страхових продуктів, хоч і спостерігається тенденція високих темпів продажу послуг страхування життя через мережу банків. Співпраця здебільшого ґрунтується на угодах про загальні продажі. Сфера співпраці страхових компаній і банківських установ є традиційно регульованою в США: з 1933 р. чинним був закон Гласса-Стигалла, а обмеження, встановлене з 1956 р. було доповнено законом про банківські холдингові компанії. Перспективи співпраці страхових компаній і банківських установ зросли після ухвалення закону Гремма-Ліча-Блайлі, який замінив закон Гласса-Стигалла [14].

Причинами недостатнього розвитку співпраці страхових компаній і банківських установ США є:

- високий рівень фрагментації фінансової промисловості;
- обмеження використання єдиної інформаційної системи декількома фінансовими посередниками;
- суттєва роль страхових агентів та брокерів на фінансовому ринку.

Страхові компанії мають невелику частку прямих продажів або взагалі цим не займаються, зосереджуючись на основних професійних обов'язках: адмініструванні та управлінні страховим фондом; проведення маркетингових досліджень; впровадження сучасних форм менеджменту та інформаційних технологій.

Висновки. Варто зазначити, що основними моделями організації співпраці страхових компаній і банківських установ є європейська (континентальна), північноамериканська та азіатсько-океанічна. Незважаючи на теоретичну доцільність фінансової конвергенції та фінансової інтеграції банків та страхових компаній, ступінь поширення концепції співпраці страхових компаній і банківських установ відрізняється в окремо взятій країні. Прискореними темпами ця концепція реалізується у країнах європейського та азіатсько-океанічного регіонів. Співпраця між банками та страховими компаніями в європейських країнах в основному спрямована на об'єднання банківських послуг зі страхуванням життя.

Результати проведеного дослідження дали змогу виокремити етапи розвитку співпраці страхових компаній і банківських установ в європейських країнах та США. Систематизовано параметри її моделей в геоелектрономічному аспекті та наведено їх порівняльну характеристику. Досліджено особливості розвитку співпраці страхових компаній і банківських установ у зарубіжних країнах. Основними моделями співпраці страхових компаній і банківських установ є європейська, північноамериканська та азіатсько-океанічна.

Незважаючи на теоретичну доцільність фінансової конвергенції та фінансової інтеграції банків та страхових компаній, ступінь поширення концепції співпраці страхових компаній і банківських установ відрізняється в окремо взятій країні. Прискореними темпами концепція співпраці страхових компаній і банківських установ реалізується у країнах європейського та азіатсько-океанічного регіонів.

Література:

1. Олексин А. Г. Особливості та проблеми співпраці страхових компаній та комерційних банків. *Ефективна економіка*. 2015. № 3. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3882>.
2. Клапків Л. М., Клапків Ю. М., Свірський В. С. Консолідація банківського та страхового бізнесу: теоретико-методологічні домінанти та тенденції розвитку: *монографія*. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2019. 183 с.
3. Пікус Р. В., Олійник Г. І. Взаємодія страхових компаній і банків на ринку фінансових послуг України: *монографія*. К.: ЦП «Компринт», 2015. 186 с.
4. Лилик О. Bancassurance та перспективи його розвитку в Україні. *Вісник НБУ*. 2017. № 2 (132). С. 32–34
5. Охрименко І. Б., Шуляк Д. А., Литвиненко Є. О. Формування комплексного продукту як імператив конкурентної трансформації традиційного банкінгу: організаційні основи на базі банкострахування та комплаєнс супровід. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 7 (25). С. 82–96.
6. Тринчук В. В., Кучеренко В. В. Зарубіжний досвід розвитку банкострахування. *Вісник Сумського національного аграрного університету* : Серія : Економіка і менеджмент. 2017. Вип. 4. С. 166–170.
7. Cummins J. D. Convergence of Insurance and Financial Markets: Hybrid and Securitized Risk-Transfer Solutions. *Journal of Risk and Insurance*. 2009. Vol. 76. № 3. DOI:10.2139/ssrn.1260399.
8. Staikouras S. Business opportunities and market realities in financial conglomerates. *The Geneva Papers*. 2006. № 31. P. 124–148.
9. Voutilainen R. Comparing Alternative Structures of Financial Alliances. *The Geneva Papers*. 2005. № 30. P. 327–342.
10. Skipper Jr. H. Financial Services Worldwide: Promises and Pitfalls. Atlanta, Georgia State University, 2000. 56 p.
11. European Insurance in Figures. Insurance Europe, December 2014. Statistics № 50. URL: www.insuranceeurope.eu/sites/default/files/attachments/StatisticsNo50EuropeanInsuranceinFigures.pdf.
12. Tassin E. Success Factors for Bancassurance in France. Abelica Global Consultants and Actuaries. *Insurance News*. 2009. P. 8.
13. Horakova M., Jordan A. How Countries Supervise their Banks, Insurers and Securities Markets. Central Banking Publications, 2007. 370 p.
14. Scholtens B., van Wensveen D. The theory of financial intermediation: an essay on what it does (not) explain. SUERF – The European Money and Finance Forum. Vienna, 2003. URL: https://www.suerf.org/docx/f_4e0f4b00419aafcc5a2fa4b17d09e0ce_1607_suerf.pdf. (Accessed: May 03, 2025).

References:

1. Oleksyn, A. H. (2015). Features and problems of cooperation between insurance companies and commercial banks. *Efficient economy*, no. 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3882>. [in Ukrainian].
2. Klapkiv, L. M., Klapkiv, Y. M., Svirskyi, V. S. (2019). *Consolidation of banking and insurance business: theoretical and methodological dominants and development trends*. Ivano-Frankivsk: Kushnir H. M. Publishing. 183 p. [in Ukrainian]
3. Pikus, R. V., Oliinyk, H. I. (2015). *Interaction between insurance companies and banks in the financial services market of Ukraine*. Kyiv: TsP “Komprint”, 186 p. [in Ukrainian].
4. Lylyk, O. (2017). Bancassurance and perspectives of its development in Ukraine. *Bulletin NBU*, no. 2(132), pp. 32–34. [in Ukrainian].
5. Okhrymenko, I. B., Shuliak, D. A., Lytvynenko, Y. O. (2024). Formation of a comprehensive product as an imperative for competitive transformation of traditional banking: organizational foundations based on bancassurance and compliance support. *Current issues in modern science*, no. 7(25), pp. 82–96. [in Ukrainian].
6. Trynchuk, V. V., Kucherenko, V. V. (2017). Foreign experience in the development of bancassurance. *Bulletin of Sumy National Agrarian University: Series: Economics and Management*, no. 4, pp. 166–170. [in Ukrainian].
7. Cummins, J. D. (2009). Convergence of insurance and financial markets: Hybrid and securitized risk-transfer solutions. *Journal of Risk and Insurance*, no. 76(3), pp. 493–545.
8. Staikouras, S. (2006). Business opportunities and market realities in financial conglomerates. *The Geneva Papers on Risk and Insurance – Issues and Practice*, no. 31, pp. 124–148.
9. Voutilainen, R. (2005). Comparing alternative structures of financial alliances. *The Geneva Papers on Risk and Insurance – Issues and Practice*, no. 30, pp. 327–342.
10. Skipper, H. D. Jr. (2000). *Financial services worldwide: Promises and pitfalls*. Atlanta: Georgia State University. 56 p.
11. European Insurance in Figures. Insurance Europe, December 2014. Statistics № 50. URL: www.insuranceeurope.eu/sites/default/files/attachments/StatisticsNo50EuropeanInsuranceinFigures.pdf. (Accessed: May 11, 2025).
12. Tassin, E. (2009). Success factors for bancassurance in France. Abelica Global Consultants and Actuaries. *Insurance News*, pp. 8.
13. Horakova, M., Jordan, A. (2007). Central Banking Publications. *How countries supervise their banks, insurers and securities markets* (3rd ed.). London: Central Banking. 370 p.
14. Scholtens, B., van Wensveen, D. (2003). *The theory of financial intermediation: An essay on what it does (not) explain*. SUERF – The European Money and Finance Forum. URL: https://www.suerf.org/docx/f_4e0f4b00419aafc5a2fa4b17d09e0ce_1607_suerf.pdf. (Accessed: May 03, 2025).

Annotation

Bechko P. K., Vlasniuk S. A., Trushevskiy O. O., Yasinskyi O. R.
International Practices in Bank–Insurance Cooperation Amid Financial Market Globalization

The article explores the globalization processes occurring in the world economy that serve as key drivers in transforming financial relations. A prominent global trend is the convergence of the banking and insurance sectors through the integration of their services to enhance the delivery and efficiency of financial and insurance products. In many developed countries, the concept of cooperation between banks and insurance companies has been effectively implemented within the context of mature and stable financial markets.

The study reveals significant regional variations in the cost of mergers and acquisitions in the financial sector. The degree of cooperation between banks and insurance companies across countries and regions is shaped by a combination of factors, including historical traditions of financial relations, national regulatory constraints, and evolving operational conditions in the external environment. A review of methodological approaches to classifying models of bank–insurance cooperation shows that there is no universally accepted taxonomy or consistent interpretation of each model in either domestic or international economic literature.

The research findings indicate that such cooperation models are characterized by a set of homogeneous features aligned with specific parameters typical for particular countries or regions. From a geo-economic perspective, three dominant models have been identified: the European (continental), the North American, and the Asia-Pacific models. Some countries apply variations of these models—such as the European model in Central and Eastern Europe, and the North American model in Latin America, North America, and Australia. The article emphasizes the importance of adapting global best practices in bank–insurance cooperation to the national context.

Key words: bank, insurance company, integration, globalization, financial market, financial institutions, insurance supervision